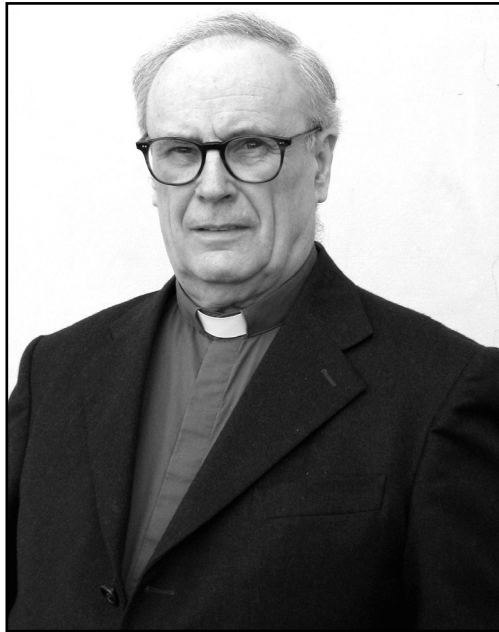

ARTUR HAMRYSZCZAK* – LUBLIN

Fot. ze zbiorów Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych
w Rzymie.

KS. DR HIERONIM FOKCIŃSKI SJ (1937-2018)

W dniu 30 lipca 2018 r. zmarł w Rzymie ks. Hieronim Fokciński SJ, dyrektor Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych (PISK) w Rzymie, zasłużony historyk-archiwista, kustosz polskiego dziedzictwa archiwalnego, honorowy mieszkaniec gminy Dobrcz w województwie kujawsko-pomorskim, doktor honoris causa Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Odszedł w 81 roku życia, 64 powołania zakonnego i w 55 kapłaństwa.

---

*Artur Hamryszczak – dr historii; asystent naukowy w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL; e-mail: artur.hamryszczak@kul.pl
ORCID 0000-0002-2578-9971

Hieronim Fokciński urodził się 30 września 1937 r. w Mirowicach koło Pruszcza, jako syn Bronisława i Kazimiery z domu Latos. Do Towarzystwa Jezusowego wstąpił w 1954 r. i odbył nowicjat w Kaliszu. Pierwsze śluby zakonne złożył w 1956 r. w Poznaniu. W mieście tym przebywał przez kolejne dwa lata ponieważ przygotowywał się do zdania matury. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości, podjął studia filozoficzne w Krakowie (1958-1961) i teologiczne w Warszawie (1961-1965).

W dniu 21 czerwca 1964 r. H. Fokciński przyjął w Kaliszu święcenia kapłańskie z rąk wrocławskiego biskupa pomocniczego Jana Zaręby. W latach 1965-1970 studiował filologię klasyczną i historię na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Swoją edukację uniwersytecką ukończył w 1970 r. dyplomem magistra historii. W tym samym roku wyjechał na dalsze studia do Rzymu, gdzie na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim specjalizował się w historii Kościoła.

W 1971 r., po śmierci ks. Eugeniusza Reczka SJ, pierwszego kierownika Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych (1957-1959) oraz założyciela i dyrektora Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych (1958-1971), ks. Hieronim Fokciński został mianowany rektorem PISK. Funkcję tę pełnił 47 lat, aż do śmierci. Kierując PISK rozwinął akcję zbierania i opracowywania dokumentów, które dotyczyły problematyki Polski w archiwach watykańskich i włoskich. W 1976 r. w związku z otwarciem Punktu Konsultacyjnego w Warszawie przy ul. Rakowieckiej 61, ks. H. Fokciński rozpoczął wydawanie biuletynu PISK „Informationes”, na łamach którego publikowane były artykuły dotyczące poloników w zbiorach włoskich. Dodatkowo w ramach serii Instytutu wydawał licznie różnego rodzaju publikacje. Ks. H. Fokciński jest autorem ponad 300 publikacji naukowych. Wśród nich należy wymienić m.in. *W sprawie odtworzenia średniowiecznej sieci parafialnej w diecezji poznańskiej* (1973); *Propozycje Konsystorialne w XVI wieku. Omówienie. Teksty polskie* (1994); *Dzieje Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej i jej archiwa w okresie powojennym* (1999); *Polonia włoska: słownik Polaków i instytucji polskich we Włoszech* (2001).

Ks. H. Fokciński w okresie PRL włączył się w rozpowszechnianie w Polsce publikacji i książek wydawanych na Zachodzie, które jednak z przyczyn politycznych były niedostępne w kraju. Również pozycje wydawane przez Instytut trafiały różnymi, nie zawsze legalnymi, drogami do Polski, m.in. w bagażach dyplomatów albo obcokrajowców.

Ostatni etap formacji podstawowej w zakonie jezuitów czyli III probację ks. H. Fokciński odbył pod kierunkiem instruktora ks. Sergio Rendina SJ w Gallarate, we Włoszech. Uroczystą profesję złożył w dniu 8 grudnia 1979 r. w Rzymie, na ręce ówczesnego Asystenta Asystencji Słowiańskiej, ks. Petera Galaunera SJ.

W 1978 r. na podstawie pracy *Procedura nadawania godności biskupich w XVI wieku*, napisanej pod kierunkiem prof. Aleksandra Gieysztora, uzyskał stopień naukowy doktora historii na Uniwersytecie Warszawskim.

Ks. H. Fokciński w 1991 r. został mianowany konsultorem Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych, a rok później jej relatorem. Od 1994 r. podjął wykłady w Studium Spraw Kanonizacyjnych. W ciągu prawie 20 lat pracy przygotował materiał dowodowy, który przyczynił się do ogłoszenia ok. 40 beatyfikacji i ka-

nonizacji. Zwieńczeniem jego pracy w Kongregacji było nadanie mu w 2010 r. papieskiego odznaczenia – Krzyża „Pro Ecclesia e Pontifice”.

Ks. H. Fokciński był członkiem Associazione Archivistica Ecclesiastica, Commissione Internazionale per la Bibliografia dell'Archivio Vaticano, Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich na Zachodzie, Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie. W 2017 r. został powołany do Rady Naukowej Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Po przemianach społeczno-politycznych w Polsce po 1989 r. ks. H. Fokciński nawiązał współpracę z Biblioteką Narodową w Warszawie w zakresie digitalizacji mikrofilmów PISK oraz wymiany dubletów i cennych publikacji naukowych. Sprawował również opiekę naukową nad przebywającymi na stażach w Rzymie pracownikami Biblioteki Narodowej. Korzystał również z pomocy archiwistów z Polski, którzy byli delegowani przez NDAP do porządkowania zgromadzonych archiwaliów w PISK.

W 2009 r. został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego, za zasługi w upowszechnianiu wiedzy o historii Kościoła w Polsce, za popularyzowanie polskiej kultury oraz za działalność na rzecz społeczności polskiej we Włoszech.

W 2013 r. ks. H. Fokciński otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. W Uchwale Senatu w sprawie nadania mu tytułu doktora h.c. Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPII napisano:

Ks. Fokciński jest zasłużony jako popularyzator badań naukowych na polu nauk humanistycznych i kościelnych w formie szeroko zakrojonej działalności edytorskiej. Współpracował z ośrodkami uniwersyteckimi oraz badawczo-naukowymi w Polsce i zagranicą, w udostępnianiu zasobów poloników.

W liście kondolencyjnym po śmierci ks. H. Fokcińskiego wicepremier i minister kultury i sztuki prof. Piotr Gliński napisał:

W naszej pamięci pozostanie głębia duchowości Zmarłego, jego niedościgną erudycja historyka i archiwisty, patriotyzm duszpasterza Polonii. Nie będzie żadnym nadużyciem stwierdzenie, iż śp. Ojciec Hieronim całe życie poświęcił Kościołowi i nauce, mając zawsze na uwadze człowieka. Temu swojemu powołaniu oddawał się z niezwykłym poświęceniem.

(...) Z pewnością niejednym z dziś obecnych zdał sobie sprawę ze znamiennej koincydencji dnia śmierci śp. Ojca Hieronima i wigilii wspomnienia św. Ignacego Loyoli. Refleksja nad powyższym utwierdza mnie w przekonaniu, że zarówno w swoim powołaniu zakonnym i kapłańskim oraz powołaniu naukowym, w chwili rozłąki z tym światem, otrzymał wieniec sprawiedliwości, gdyż «wprzód w dobrych zawodach wystąpił, bieg ukończył, wiary ustrzegł».

Ks. Robert Danieluk SJ, historyk pracujący w archiwum Kurii Generalnej Towarzystwa Jezusowego, tak wspominał ks. H. Fokcińskiego:

Człowiek bezgranicznie oddany swej pracy, życzliwy ludziom, zawsze z uśmiechem pomagający badaczom, którzy przybywali do Instytutu.

Pamiętam, jako praktykant w Instytucie kiedy właśnie o. Fokciński codziennie przychodził z tej pracy [w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych – A.H.],

z dość solidnie wypakowaną dokumentami teczką i choć biuro było już zamknięte, to on po południu jeszcze te dokumenty długo studiował. On tę pracę nosił w sobie i oddawał się jej z bardzo wielkim poświęceniem. To pamiętam i na pewno wszyscy, którzy go znali też to pamiętają i mogą potwierdzić.

Ks. F. Fokciński został pochowany w grobowcu jezuitów na cmentarzu Campo Verano w Rzymie.

Słowa kluczowe: ks. dr Hieronim Fokciński; Papieski Instytut Studiów Kościelnych; PISK; Rzym

BIBLIOGRAFIA

- Dębowska Maria, *Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 1956-2006*, Lublin 2006.
- Encyklopedia wiedzy o jezuitach*, oprac. Ludwik Grzebień SI, Kraków 1996, s. 165.
- Fokciński Hieronim, *Kontakty Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych w Rzymie z innymi ośrodkami naukowymi*, w: *Dawniej i dziś. Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. W 60-tą rocznicę powstania*, red. W.W. Żurek, Lublin 2017, s. 85-107.
- Inglot Marek, „*Informationes*”. *Organ Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych*, w: *Czasopisma archiwów, bibliotek i muzeów Kościoła katolickiego*, red. W.W. Żurek, Lublin 2014, s. 185-201.
- Polak Grzegorz, *Kto jest kim w Kościele katolickim?*, Warszawa 1996, s. 92-93.
- www.pisk.jezuici.pl (dostęp: 01.12.2018).
- www.jezuici.pl/2018/07/zmarl-o-hieronim-fokcinski-sj/ (dostęp: 01.12.2018).
- <http://www.mkidn.gov.pl/pages/posts/bdquoodszedl-wybitny-czlowiek-kościola-i-wielki-polakrdquo.-ostatnie-pozegnanie-o.-dr.-hieronima-fokcinskiego-8556.php> (dostęp: 01.12.2018).